

سیری در سفرنامه بنجامین نخستین سفير ایالات متحده آمریکا در ایران

سفرنامه بنجامین

نخستین سفیر ایالات متحده آمریکا در ایران

حضرت صدرالدین شاه

ترجمه: منوچهر نجفی

○ منصور چهرازی

- ایران و ایرانیان: سفرنامه بنجامین، نخستین سفیر ایالات متحده آمریکا در ایران
- تألیف: ساموئل اگریور بنجامین
- ترجمه: مهندس محمد حسین کربدیچه
- ناشر: جاویدان، تهران، چاپ دوم، ۱۳۶۹.

ایران و ایرانیان

از میانه قرن نوزدهم به بعد، ایالات متحده آمریکا پس از پشت سرنهادن جنگ‌های داخلی و مرزی فرصت یافت به توسعه دامنه نفوذ خویش در خارج از مرزهای خود بیندیشد تا بازارهای مناسبی برای فروش کالاهای تجاری اش بیابد. بنابراین برقراری رابطه با ایران که موقعیت استراتژیکی مناسبی برای ارتباط با کشورهای آسیایی داشت در دستور کار زمامداران آمریکا قرار گرفت. آمریکانیان در آن زمان با عثمانی رابطه دیپلماتیک داشتند، اما ایرانیان شناخت کافی از آمریکا نداشتند و رابطه سیاسی بین دو کشور نیز وجود نداشت.

پادشاه ایران، فتحعلی شاه قاجار (۱۲۱۲-۱۲۵۰ ه.ق./ ۱۷۹۷-۱۸۳۵ م.)، براین باور بود که آمریکا کشوری است که در زیر کره زمین قرار دارد. جمیز موریه که همراه سفیر انگلستان برای انعقاد پیمانی با ایران در سال ۱۸۰۸ م. / ۱۲۲۳ ه.ق. به این کشور آمد و بود، در این زمینه می‌تویسد: «پس از بستن عهدنامه، فتحعلی شاه ما را به حضور طلبید و مهربانی‌های زیادی کرد و به من خلعت داد بعد از آن پرسید: می‌گویند مملکتی است آمریکا و این چگونه است و چطور بدان سفر می‌کنند؟ آیا این مملکت زیر کوه زمین است؟». قاره آمریکا در ایران معروف به «بنگی دنیا» بود چنان که میرزا محمد تقی سپهر، تاریخ نویس عصر قاجار، در مورد قراردادی که بعداً در پانزدهم ربیع‌الثانی ۱۲۷۳ ه.ق./ ۱۸۵۶ م. در استانبول میان دولت ایران و آمریکا به امضا رسید عنوان عهد نامه را چنین ذکر کرده است: «صورت عهدنامه دولت ایران با دولت جمهوریه ینگی دنیای شمالی». از این روی بود که در عصر قاجار از آمریکا تنها دانسته‌های پراکنده و ناقصی از طریق کشورهای اروپایی به ایران می‌رسید و به احتمال قوی قبیمی ترین مطلبی که می‌توان در متون ایرانی در مورد آمریکا یافت در کتاب تحفه العالم است که در جایی از آن آمده: «نخستین کسی که بسنگ مخنطیس رسید و بخاصیت او علم بهم رسانید حکیم دانشمند مستر کلمبوس بود. وی از مردم جزیره‌العرب و بلغت عربی و تمام السنه مردم فرنگی عالم و صاحب عزم بلند بود. موحد علم ریاضی و هندسه بطريق فرهنگ اوست...». سپس به صورت مختصر و ناقص به شرح کشفیات کریستف کلمب و مراجعت وی و فرنگی آمریکا می‌نامند... وارد شدم.»

به هر حال هنگامی که ایالات متحده آمریکا به دنبال برقراری رابطه سیاسی با ایران بود اطلاعاتی که ملت ایران در این زمان از ممالک متحده و وضع جغرافیایی و سیاسی و

اعزام گشت که از جمله این ماموریت‌ها اعزام وی به لندن در معیت یکی از منشیان کارکشنه سفارت انگلیس در تهران به نام جیمز موریه در تاریخ ربیع‌الاول ۱۲۴۴ ه.ق. / ۱۸۰۹ م. بود و در همین سفر بود که دست سرنوشت او را به قاره آمریکا برد: «بر سیاحان روزگار و جهان دیدگان تجزیه کار پوشیده نمادند که تحریر سرایان تقصیر ابوالحسن... و به مقتصی آشخور امر قدر قدرت پادشاه گردون بارگاه... سفارت مملکت فرنگی از راه روم اتفاق افتاد و مراجعت از آنجا، از طریق بحر و خشکی به دنیا نو که به لغت ترکی ینگی دنیا و به اصطلاح فرنگی آمریکا می‌نامند... وارد شدم.»

بسستان السیاحیه اثر حاج میرزا محمد شریف زین العابدین شروانی، کتاب دیگری به زبان فارسی است که در مورد قاره آمریکا نوشته است: «الفظ ینگه ترکی است به معنای دنیا

بنجامین درباره شهر تهران نیز افزون بر شرح وضعیت و موقعیت جغرافیایی آن از نظر آب و هوا، وضع جاده‌ها، قسمت‌های مختلف شهر، تعداد دروازه‌ها، سیستم ابرسانی، باغات شهر و سبک ساختمان سازی، به توصیف کاخ‌های سلطنتی، کاروان سراهای، بازارها... پرداخته و دانسته‌های مهمی را در مورد تاریخچه شهر تهران در عصر قاجار فراروی پژوهشگران قرار می‌دهد

ارمنستان باهدف شناسایی مناطقی برای انجام فعالیت‌های مذهبی به خاک ایران پایی نهادند. افزون براین «اموریت داشتند تا درباره وضع مسیحیان ساکن در ایران مطالعات انجام داده و اطلاعات خود را به مراجع مذهبی امریکا ارسال دارند.»^{۱۰} الى اسمیت و دوایت بعد از بازدید نواحی مسیحی‌نشین در ایران بویژه ارومیه، مطالعات خود را انتشار دادند.

با فرمان محمدشاه قاجار (۱۲۵۰-۱۲۴۶ ه. ق. / ۱۸۳۴-۱۸۳۴ م.) مبنی بر اعطای آزادی فعالیت به هیات‌های امریکایی، اقدامات آنان جنبه رسمی به خود گرفت و در بی ادامه سیاست‌های الى اسمیت و دوایت دکتر جوستین پرکینز^{۱۱} و همسرش دکتر ایزاول گرافت^{۱۲} از سوی اداره امور خارجه کلیساي «پرسپتیوین»^{۱۳} به عنوان مبلغان نستوري وارد ایران شدند و توانستند خدمات آموزشی و پیشگشی خود را در سال ۱۲۴۹-۱۲۵۰ ه. ق. / ۱۸۳۴-۱۸۳۵ م. در ارومیه آغاز نمایند. در طی اقامت هشت ساله دکتر پرکینز و همسرش به تحقیق درباره مسائل مختلف اجتماعی ایران پرداختند. درین مدت آنان دو کتاب تحت عنوان زندگی مسیحیان ارومیه و زندگی میسیونرها در ایران تالیف نمودند. آنها با دایر نمودن چاچانه بیمارستان و ساخت کلیسا در ارومیه دامنه فعالیت‌های خود را به مسائل آموزشی نیز گسترش دادند.^{۱۴} آنان مدرسه‌ای تأسیس نمودند که علاوه بر مواد معمول درسی به آموزش قالی بافی و آهنگری و نیز زبان انگلیسی می‌پرداخت.^{۱۵}

با روی کار آمدن میرزا تقی خان امیرکبیر، وی تصمیم به تاسیس سفارتخانه‌ای دائمی در مرکز کشورهای بزرگ آن روزگار گرفت. از آن جایی که امیرکبیر از یک سو معتقد به استقرار سیاست خارجی مستقل و اجرای آن بود و از سوی دیگر ایران را تحت فشار فوق‌العاده دو قدرت نیرومند روس و انگلیس می‌دید، در جست و جوی نیروی سومی بود که آلوگک استعمار انگلیس و روسیه را را نداشته باشد تا با برقراری رابطه با آن تعديلی در فشار و خالت‌های دو دولت همسایه وارد کند، از آن رو به فکر برقراری رابطه با ایالات متحده آمریکا افتاد.

با این نگرش سیاسی و امکان همکاری با دولت آمریکا، در جهت تشكیل نیروی دریایی بود که امیرکبیر در سال ۱۲۵۶ ه. ق. / ۱۸۵۱ م. به مصلحت هزار ایران در استانبول، میرزا احمدخان فرمان داد تا با وزیر مختار آمریکا در عثمانی، جرج مارش^{۱۶} گفت و گو کرده و زمینه را برای بستن عهدنامه‌ای مهیا سازد. آمریکا نیز که از مدت‌ها قبل در صند

او در مورد ناصرالدین شاه و خانواده سلطنتی و رجال عصر قاجار مانند: معتمدالدوله، عزالدوله، ظل السلطان، امین السلطان، حکیم الملک، امین الدوله، امین السلطنه، معتمد الممالک، ظهیر الدوله، سپه‌سالار، صنیع الدوله، مستوفی الممالک، صدیق الملک، مخبر الدوله، میرزا عبد‌الوهاب آصف الدوله، یحیی خان مشیر الدوله، میرزا سعیدخان، فرمانفرما، قائم مقام فراهانی و... اطلاعات قابل توجهی به دست می‌دهد

روابط بین ایالات متحده آمریکا و ایران با فعالیت میسیونرها وجود سه عامل عمده در شکل‌گیری روابط ایران و آمریکا در عصر قاجاریه نقش اساسی ایفا کرده است:

اول - دخالت نایاندگان دو دولت روس و انگلیس در مسائل تاریخی ایران و افزایش فشار ماموران این دو کشور برای نفوذ فوق العاده خود به ویژه بعد از انعقاد عهدنامه ترکمانچای (۱۲۳۳ ه. ق. / ۱۸۲۸ م.).

دوم - رقابت اقتصادی میان دو کشور ایالات متحده آمریکا و انگلستان برسر به دست‌گیری بازارهای تجاری جهان به ویژه در قاره آسیا.

سوم - توجه مقامات مذهبی آمریکا به سرنوشت اقلیت‌های مسیحی ساکن در ایران.^{۱۷}

از آن جایی که مساله اقلیت‌های مسیحی ساکن در ایران برای میسیونرها آمریکایی بسیار با اهمیت بود، اعزام شده بودند در بهار سال ۱۲۳۰ م. / ۱۸۳۰ ه. ق. از طریق

رسانی و پژوهش

در میان اقلیت‌های مذهبی، آسوری‌ها (و به زعم آمریکایی‌ها، نستوری‌ها) که در شمال غربی ایران و سواحل دریاچه ارومیه می‌زیستند بیشتر از دیگران توجه هیات‌های مذهبی آمریکا را به خود جلب کردند

شده بود که در نهایت منجر به انتقاد شدید و توبیخ وی از سوی وزارت امور خارجه آمریکا گردید^{۲۸} و دیگر خالی شدن خزانه دولت آمریکا، که باعث گردید دولت آمریکا بودجه اضافی برای او منظور ننماید وی ناچار شود که کرایه محل بیلاقی و هزینه‌های دیگر خود را از خرج سفره و حقوق خویش پردازد.^{۲۹} این عوامل موجبات اختلاف و ناخشنودی بینجامین از مسؤولین وزارت خارجه آمریکا را فراهم ساخت تا آن که با موقوفیت حزب دمکرات در انتخابات ریاست جمهوری و به قدرت رسیدن کلیولند از این حزب^{۳۰}، بینجامین با ارسال پیامی رسمی درخواست بازگشت به آمریکا را نمود: «آقای وزیر، چون در دولت اتاژونی تغیر و تبدیلی دست داده و به جهت امورات شخصی خود مراجعت بدان مملکت لزوم پیدا کرده است.»^{۳۱} به درخواست وی پاسخ مثبت داده شد و رولاند تامسون کاردار انگلستان بطور موقت امورسفارت آمریکا را بر عهده گرفت. امینه اقدس همسر شاه هم به افتخار همسر^{۳۲} و دختر بینجامین ضیافت مجالی را در حرم ناصری برپانمود.^{۳۳}

彬جامین پس از بازگشت به آمریکا واژ سرگرفتن زندگی خصوصی ازان جانی که مردی داشمند و نویسنده‌ای چیره دست بود شروع به نوشتن مجموعه مقالاتی در باره ماموریتش به ایران در جراید آمریکا نمود که در نشریات ماهانه‌ای مانند «هارپر» و «سترنری ماقازین» و «مانهاتن ماقازین» به صورت پاپریکی به چاپ می‌رسید. بعدها وی با کسب اجازه و رضایت ناشران آن مجلات و تجدید نظر کامل در نوشته‌هایش و افزودن فصول تازه‌ای به آن‌ها، آن‌ها را تحت عنوان ایران و ایرانیان به صورت کتابی مستقل منتشر نمود.

اگر چه بینجامین انگیزه خود را از نوشتن این کتاب چنین بیان داشته است: «خاطراتی که در این سفر نوساله و اندی به ایران داشته و تجربیاتی که در طول ماموریت خود در ایران کسب کرده بودم انگیزه‌ای برای تنوین و نوشتن این کتاب شد.»^{۳۴} اما می‌توان گفت که عوامل دیگری مانند تبریه خویش در برابر ناراضیتی و انتقادات مقامات وزارت امور خارجه ایالات متحده آمریکا از نجوع انجام ماموریتش در ایران و نیز تشویق بسیاری از مردم و آگاهان سیاسی کشورش در چاپ و انتشار این کتاب نقش اساسی داشته‌اند.

کتاب ایران و ایرانیان در حدود صد و چهارده سال پیش در سال ۱۸۸۴م. ابتدا در لندن و سپس در واشنگتن مشتمل بر هفده کوتاه کرد: یکی برخورد اهانت آمیز وی با فن برانشویک^{۳۵}، وزیر مختار دولت آلمان که به تازگی وارد ایران

رفته بودت اولت انگلستان به آمریکا اعلام نمود که به دلیل مترکم شدن پیش از حد کارهای مربوط به اتباع آمریکا بهتر است که آمریکا به فکر چاره قرارداد برقراری روایت همین دلیل بیست و پنج سال بعد، قرارداد برقراری روایت میان ایران و آمریکا به تصویب کنگره این کشور رسید و کنگره مذبور سرانجام در سال ۱۸۸۲م. ۱۲۹۷هـ.ق. با تأسیس سفارتخانه در ایران موافقت کرد. در ابتدا دکتر هنری جسب^{۳۶} از میسیونرهای مذهبی آمریکا که در سوریه مقیم بود انتخاب گردید، اما وی بنا به دلایلی از پذیرش این مقام سرباز زد.^{۳۷} سرانجام پرزیدنت چستر ارقو^{۳۸}، رئیس جمهور وقت آمریکا، هیاتی را برای سفارت به ایران اعزام نمود که در راس آن فردی به نام ساموئل گریپین^{۳۹} قرار داشت.

彬جامین در سال ۱۸۳۷م. در خانواده‌ای میسیونر مقیم در یونان دیده برجهان گشود «او انگلیسی را در ترکیه فرا گرفته، در ۱۸۵۹ موفق به اخذ دانشنهامه لیسانس شده بود. زندگی پرماجراجیش را با مطالعه قانون، دریانوردی، هنرمندی و بالاخره دخول در وزارت خارجه آمریکا به مقام کنسولی در ایران ادامه داده بود. بینجامین با نگارش پیش از بیست و یک کتاب پیش از آن که سیاستمداری کار کشته باشد

چیره دست بود.»^{۴۰}

彬جامین با دریافت فرمان سفارت همراه با همسر خود و منشی مخصوص سفارت آقای کویت در تابستان ۱۸۸۳ از راه لندن و اروپای غربی و مركزی و روسیه وارد بدندرانزلی شد. زنال محمد تقی خان میهماندار ایرانی اش او را تا رشت همراهی نمود و در اینجا مورد استقبال رسمی والی گیلان قرار گرفت. پس از سیر و سیاحت در شهر و ملاقات با ولاسوس، کنسول روس در رشت، و صرف شام با خانواده وی به دلیل ارسال تلگرافی از ناصرالدین شاه مبنی بر حرکت هرچه سریعتر وی به تهران فریاد آن روز مقدمات حرکت او را به سمت تهران فراهم نمودند. بینجامین در ابتدای ورودش به تهران در یکی از بناهای دولتی سکنی گزید ولی بعد مکانی را واقع در خیابان فردوسی کنونی (تقریباً در محل فعلی بانک ملی) برای سفارت آمریکا اجاره نمود و سفارت را در آن دایر کرد.^{۴۱}

彬جامین تزدیک به دو سال به عنوان سفير آمریکا در ایران مشغول به خدمت بود و مسافرت‌هایی نیز به برخی از شهرهای ایران نموده اما وقوع حادثی زمان اقامت وی را در تهران کوتاه کرد: یکی برخورد اهانت آمیز وی با فن برانشویک^{۴۲}، وزیر مختار دولت آلمان که به تازگی وارد ایران

ایجاد رابطه سیاسی و تجاری با ایران بود از این فکر استقبال کرد و زاکاری تیلور^{۴۳}، رئیس جمهور وقت آمریکا، ضمن تایید این عمل در ۲۸ زوئن سال ۱۸۵۱م.، اختیارنامه انعقاد قرارداد با ایران را امضاء و صادر کرد. یک ماه پس از امضاء این عهدنامه^{۴۴}، امیرکبیر به دنبال توطه‌های داخلی و خارجی از صنایع عزل گردید و دولت انگلستان با نفوذ در صدراعظم بعدی، میرزا آقاخان نوری، کوشید تا عهدنامه تصویب و مبارله نشود. بعدها وزیر مختار آمریکا در استانبول، کارول سپنس^{۴۵}، در گزارش خود به دولت متبوعش در این زمینه نوشت: «دولت انگلیس نفوذ خود را در تهران به کاربرد و دولت عهدنامه را تصویب ننمود.»^{۴۶} و بدین گونه بود که موضوع قرارداد پس از چندی منتفی گردید.

بعد از دخالت آشکار دولت انگلستان در ماجراهی میرزا هاشم^{۴۷} و جریحه دارشدن غرور ایرانیان و در پی آن هنگامی که در سال ۱۸۵۶م. ۱۲۱۷هـ.ق. بر سر مساله هرات روابط ایران و انگلیس تیره و منجر به رویارویی این دو کشور گردید، ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۳۱۲هـ.ق.) از سر چاره جویی دست کمک به سوی ایالات متحده آمریکا دراز نمود و حاجی میرزا الحمدخان، مصلحت‌گزار ایران در استانبول، بار دیگر مأموریت یافت تا با کارول سپنس، وزیر مختار آمریکا در استانبول، به صورت «خلیل محترمه» برای خرید چند کشتی جنگی و استخدام ملوانان آمریکایی به گفت و گو پردازد.^{۴۸}

میرزا احمد خان ضمن مناکره با کارول سپنس اعلام کرد که شاه به او مأموریت داده است تا دریاباره بستن قراردادی سیاسی - تجاری با وی گفت و گو نماید. او عهدنامه را در ۸ ماه طرح و پیشنهاد کرد. اما تمایل ایران مبنی بر حمایت دریایی آمریکا از کشتی‌های تجاری ایران در خلیج فارس و حفظ بنادر و جزایر ایران در مقابل دست اندازی‌های انگلستان و سلطان عمان، از طرف دولت آمریکا پذیرفته نشد و دولت ایران ناگزیر این شرایط خود را نادیده گرفت و معاهده جدید در ۱۳ دسامبر ۱۸۵۶م. ۱۲۷۳هـ.ق. میان فخر خان امین‌الملک و کارول سپنس در زمان ریاست جمهوری بوکانان^{۴۹} به امضاء رسید و سپاه شش ماه بعد در تاریخ ۲۰ شوال ۱۲۷۳هـ.ق. زوئن ۱۸۵۷م. مبارله شد.^{۵۰}

علی‌رغم امضاء این معاهده، دولت آمریکا سفیر برای انجام امور دیبلماتیک به ایران اعزام نکرد و این موضوع مدت‌ها به تعویق افتاد و در طی این مدت حفظ منافع اتباع آمریکا در ایران به عهده سفارت انگلستان در تهران بود. اما

بررسی مختصر تاریخچه روابط سیاسی و دیپلماتیک ایران و آمریکا در عصر قاجار از دیگر امتیازات سفرنامه بنجامین است به ویژه که اوی به این نکته اشاره می‌کند که این روابط براساس معاهده «ترکمن چای» تنظیم شده و اتباع آمریکا در ایران از «حقوق قضایت کنسولی» یا «کاپیتولاسیون» برخوردار بوده‌اند

منتشر شد.

ترجمه فارسی این اثر مشتمل بر فهرست تصاویر، مقدمه نویسنده مقدمه مترجم، هفده فصل و فهرست اعلام است. فصول هفده گانه کتاب شامل عنایون اصلی و فرعی است که عنایون اصلی آن جهت آشنایی خوانندگان در ذیل آورده می‌شود:

فصل اول - از دریای سیاه تا مرز ایران
فصل دوم - از ازلى تا تهران

فصل سوم - وضع چهارمیلی ایران
فصل چهارم - شهر تهران

فصل پنجم - اقامتگاههای بیلاقی در شمیران
فصل ششم - نزدیکی مختلف ایران

فصل هفتم - شرایط خدمت در ایران
فصل هشتم - ناصرالدین شاه و خانواده سلطنتی

فصل نهم - رجال و مقامات عالی رتبه ایران
فصل دهم - کوهنوردی ایران

فصل یازدهم - نظری به هنرها زیبا در ایران
فصل دوازدهم - دین و مذهب ایران

فصل سیزدهم - تعزیه یا نمایش مذهبی در ایران
فصل چهاردهم - منابع اقتصادی، تولیدات و بازرگانی

ایران

فصل پانزدهم - قوانین عرف و شرع در ایران

فصل شانزدهم - در گوش و کثار ایران

فصل هفدهم - موقعیت سیاسی ایران

البته مترجم محترم قسمتی از مطالب مقدمه نویسنده را که مرتبط به شیوه‌های مربوط به تلفظ صحیح کلمات و اسامی فارسی است با قید این عبارت که: «در این جا نویسنده شیوه‌هایی را که در نوشتن تلفظ کلمات فارسی به کار برده برای خوانندگان تشریح کرده و مثال زده است که البته از نظر خوانندگان فارسی زبان اهمیتی نداشته و ذکر آن‌ها بی‌مورد است و به همین جهت از آن صرف نظر می‌گردد»^{۱۰} حذف نموده است.

بنجامین در نوشتن سفرنامه خویش غیر از «مشاهدهات» عینی شخصی از نوشه‌های مورخان یونانی نظری گزافون^{۱۱} و هروdot^{۱۲} و نیز سفرنامه‌های افرادی که قبل از وی به ایران آمدند مانند مارتوبولو^{۱۳}، پیترولاواله^{۱۴}، شاردن^{۱۵}، ادام اولتاریوس^{۱۶}، گملن، بالوجی پکولنی، جوناس هانوی^{۱۷}، فرایزر و گزارش‌های اقتصادی افرادی نظیر چاندلسلور انگلیسی به ویژه در فصول مربوط به «هنرها زیای ایران» و «منابع

در بررسی عملکرد بنجامین در ایران یکی از پژوهشگران معاصر ضمن منفی شمردن آن می‌نویسد: «... وی تا اندازه‌ای پس از ورود به ایران دچار توهمند شد، چرا که ایران را با آن چه شنیده بود متفاوت دید. جذابیت‌های خاص یک سرزمین شرقی وی را آن چنان به خود جذب کرد که عملاً از گسترش و تعمیق روابط سیاسی بازماند. سفارت او تنها به مجموعه‌ای از دیدارهای تشریفاتی خلاصه شد... اگر حدائقی را که به ایجاد بحران در روابط دوچانبه منجر شد، از وقایع سفارت وی حذف کنیم، به جوایز می‌توان گفت که حضور وی آن تاثیری را نداشت که دولتمردان قاجار به دنبالش بودند

ساعده‌سلطنه در اوآخر دوره ناصری ترجمه و مرحوم میرزا حسن خان ذکاء‌الملک فروغی عبارات آن را به دلیل ارمی بودن ساعده‌سلطنه و عدم تسليط کامل وی در نوشتن فارسی - نشان می‌دهد.^{۱۸} در سال ۱۲۲۴ ه. ش. نسخه‌ای از کتاب اصلی بنجامین که در سال ۱۸۸۴ م. در لندن به چاپ رسیده بود به دست مترجم گرانقدر فارسی این اثر، آقای مهندس حسین کردبچه رسید که قسمت‌هایی از آن را ترجمه و اقتباس نمود و به صورت باورگی در روزنامه‌ی «اطلاعات» مورخ ۴ دی ماه ۱۳۲۸ ه. ش. منتشر کرد «وآن متن ضمن اوضاع دربار ناصرالدین شاه و رجال و دقت و بسیاری از مطالب دیگر است.»^{۱۹} چاپ اول از ترجمه کامل این اثر به فارسی و به قلم مترجم مذکور پس از چهل سال به سال ۱۳۶۲ ه. ش. و چاپ دوم آن به سال ۱۳۶۹ ه. ش. تحت عنوان ایران و ایرانیان یا سفرنامه‌ی بنجامین، تحسین سفیر ایالات متحده آمریکا در ایران، توسط انتشارات «جوابن» در ۳۸۳ صفحه شده بنجامین را که شامل نه فصل ناتمام بوده در اختیار داشته و فصول بعدی را که مربوط به خصوصیات زندگی و هنر و ادب و رسوم ایرانی هاست ملاحظه نکرده است و این

میرزا تقی خان امیرکبیر

میرزا تقی خان امیرکبیر در جست و جوی نیروی سومی بود که آلوگی استعمار انگلیس و روسیه را نداشتند، تا با برقراری رابطه با آن تعذیلی در فشار و دخالت‌های دولت همسایه وارد کنند، از این رو به فکر برقراری رابطه با ایالات متحده آمریکا افتاد

سلطنتی و رجال عصر قاجار مانند: معتمدالدوله، عزالدوله، ظل السلطان، امین السلطان، حکیم الملک، امین الدوله، امین السلطنه، معتمدالممالک، ظهیر الدوله، سپهسالار، صنیع الدوله، مستوفی الممالک، صدیق الملک، مخبر الدوله، جای سفرنامه‌اش و بنا به ضرورت درباره پسیاری از مسایل اجتماعی و فرهنگی ایران مانند نژادهای مختلف و محل سکونت و نوع فعالیت‌های معيشی آنها، زندگی ایلی و عشایری و تقسیم‌بندی و دلایل ناراضیتی شان از حکومتگران قاجار و عدم تعامل با آنها، جمعیت و ترکیب آن در شهرها و روستاهای نگاری از آذاب و رسوم و سنت‌ها و مردم نگاری فرهنگ و خرد فرهنگ اقوام مختلف زبان و به طور کلی فرهنگ راکه دران‌ها را از آذاب و رسوم و سنت‌ها و سخن به میان می‌آورد و در اختیار خوانندگان خود قرار می‌دهد این قسمت از نوشهای وی می‌تواند مورد بهره برداری بوده است ریشه کن نماید.^{۱۰} و سعی اطلاعات از ایله شده از سوی وی در مورد رجال درباری به گونه‌ای است که می‌توان براساس آن‌ها رساله کوچکی تحت عنوان «فرهنگ رجال قاجار» تدوین نمود.

افزون براین، وی به رشوه خواری درباریان، رسماً خرید و فروش حکومت ایالات به عنوان یکی از راههای تأمین درآمد دولت و از جمله عوامل ناراضیتی مردم از حکومتگران قاجار اشاره می‌کند و دلایل عقب مانگی و عدم توسعه ایران را یکی یکی برسی شمارد و پرده از روی رقبت شدید دول روس و انگلیس در ایران و انواع تحیرگاتی که این دولتها برای حفظ منافع خود به آن دست می‌بازدند بزمی‌دارد.

از جمله اشتباهاتی که به نظر می‌آید بینجامین در بررسی رجال عصر ناصری مرتکب شده است این که ظاهرآ ماجرا برای را که در دوره صادرت میرزا تقی‌خان نوری بین او و پرنس دالگوکی، وزیر مختار روسیه در ایران - به هنگام تلاش فرد اخیر برای درگیر نمودن ایران در جنگ‌های کربمه - اتفاق افتاده است به دوران میرزا سعیدخان و شخصی نسبت می‌دهد^{۱۱} و این اشتباه نیز به دلیل این که آن مطلب را از دیگران شنیده و نقل نموده است تا اندازه‌ای قابل توجیه به نظر می‌اید.

بررسی مختصر تاریخچه روابط سیاسی و دیپلماتیک ایران و آمریکا در عصر قاجار از دیگر امیتازات سفرنامه بینجامین است به ویژه که وی به این نکته اشاره می‌کند که این روابط براساس معاہدة «ترکمن‌چای» تنظیم شده و اتباع آمریکا در ایران از «حقوق قضاؤت کنسولی» یا «کاپیتولاسیون» برخوردار بوده‌اند.^{۱۲}

اوپرای اقتصادی ایران - در زمینه اوپرای اقتصادی ایران

پژوهشگران قرار می‌دهد.

اوپرای اجتماعی و فرهنگی ایران - بینجامین در جای جای سفرنامه‌اش و بنا به ضرورت درباره پسیاری از مسایل اجتماعی و فرهنگی ایران مانند نژادهای مختلف و محل سکونت و نوع فعالیت‌های معيشی آنها، زندگی ایلی و عشایری و تقسیم‌بندی و دلایل ناراضیتی شان از حکومتگران قاجار و عدم تعامل با آنها، جمعیت و ترکیب آن در شهرها و روستاهای از آذاب و رسوم و سنت‌ها و مردم نگاری فرهنگ و خرد فرهنگ اقوام مختلف زبان و به طور کلی فرهنگ راکه دران‌ها را از آذاب و رسوم و سنت‌ها و سخن به میان می‌آورد و در اختیار خوانندگان خود قرار می‌دهد این قسمت از نوشهای وی می‌تواند مورد بهره برداری افرادی که در زمینه مردم‌شناسی و قوم‌شناسی ایران به پژوهش مشغولند، قرار بگیرد. اشاره به مراسم و سنت‌های مانند پذیرایی از مهمان، طرز لباس پوششی زنان و مردان، جشن نوروز و سلام نوروزی در دربار، وضع مکتبخانه‌ها و رسم قرق و... از دیگر سودمندی‌های سفرنامه‌ی بینجامین در زمینه‌ی مسائل اجتماعی و فرهنگی مردم ایران است . و سعی دید، انصاف و صداقت نویسنده در مورد این مسائل نمود عینی دارد به ویژه آن جا که دریخت از زنان ایرانی می‌نویسد: «اگر عجولانه قضاؤت و نتیجه‌گیری شود که زنان ایران عقب افتاده وی اطلاع و ناداند اشتباه محض است آنها گرچه تحصیل کرده و آشنا به تمدن غربی نیستند ولی به هیچ وجه کودن و احمق نیستند و در امور اجتماعی و سیاسی کشور نفوذ دارند و در پشت پرده خلی کارها با مشارکت و مساعی آنها می‌گذرد... گنشه ازین استعدادهای بسیاری در اندرونها و داخل حرمسراها وجود دارد: زنانی که در موسیقی، شعر، نقاشی، قلاب‌بوزی و در عین حال سیاست و دیپلماسی به مرحله رسانیده‌اند».^{۱۳} البته قابل ذکر است پاره‌ای از اظهار نظرهای نویسنده درمورد مسایل اجتماعی و فرهنگی ایران، علی رغم صداقتی که در نوشهایش موج می‌زنند، بسیار سطحی و به دور از واقعیت است، و به نظر می‌رسد که وی مورد یا مواردی از مسایل اجتماعی هایی را که در زمینه بعضی از مسائل اجتماعی دیده به کل آن مجموعه تعمیم ناده است.^{۱۴}

اوپرای اجتماعی و فرهنگی کشف معادن زغال سنگ در ایران به وسیله کولی‌ها و آدم ریایی ترکمن‌ها نیز سخن می‌گوید و وجه تسمیه برخی از نواحی و شهرهای ایران را نیز بیان می‌کند. درباره شهر تهران نیز افزون بر شرح و ضعیت و موقعیت جغرافیایی آن از نظر آب و هوا، وضع جاده‌ها، علاوه بر این‌ها از چگونگی کشف معادن زغال سنگ در ایران به وسیله کولی‌ها و آدم ریایی ترکمن‌ها نیز سخن می‌گوید و وجه تسمیه برخی از نواحی و شهرهای ایران را نیز بیان می‌کند. درباره شهر تهران نیز افزون بر شرح و ضعیت و موقعیت جغرافیایی آن از نظر آب و هوا، وضع جاده‌ها، با غایت شکل مختلف شهر، تعداد دروازه‌ها، سیستم آبرسانی، پالایش شهر و سبک ساختمان سازی، به توصیف کاخ‌های سلطنتی، کاروان سراهای، بازارها و... پرداخته و دانسته‌های مهمی را در مورد تاریخچه شهر تهران در عصر قاجار فراروی

اقتصادی، تولیدات و بازرگانی» استفاده شایانی کرده است. افزون براین از دانسته‌های افراد گوناگون چه ایرانی و چه اروپایان مقیم ایران بدنون توجه به مقام و موقعیت آن‌ها که بهره فراوانی برده است و آن‌ها را غالباً با عباراتی از قبيل «یک افسر اتریشی مقیم ایران برای من حکایت کرد...»^{۱۵} یا «این اطلاعات را من از ساکنان قدیمی و عمر تهران نظریه مستوفی‌الممالک بدست اوردم.»^{۱۶} در آغاز و پایان نوشته‌هایش به خوانندگان کتابش معرفی می‌کند. با این وجود از نظر پژوهش‌های تاریخی تنها می‌توان به مشاهدات عینی وی اعتماد نمود و باید اطلاعاتی را که دیگران در اختیار وی گذاشته‌اند با اختیاط و مقایسه با دیگر کتب و استاد تاریخی مورد مذاقه قرار داد.

از آن جایی که بینجامین برخلاف سنت سفرنامه‌نویسی در این کتاب فقط به یادداشت‌های سفرهای خود بسته نگردد و در طی فضول مختلف و لا بلای مطالبه مسایل مربوط به ایران و ایرانی را طبقه‌بندی کرده و مورد بحث و تفصیل قرار داده است ما هم در گزارش خود بهتر دیدیم که به همان طریق سفرنامه را مورد بررسی قرار دهیم :

اوپرای اجتماعی ایران و نیز در لابلای مطالعه کتابش به توصیف وضع ایران از نظر زمین‌شناسی، چگونگی ناهمواری‌ها، آب و هوا، شرایط اقلیمی، رودخانه‌ها و دریاچه‌ها و... پرداخته است و برخلاف دیگر بیگانگانی که از این سرزمین دیدن کرده‌اند از آب و هوا و مناظر طبیعی ایران ستایش نموده و به عبارتی شیوه‌مناظر شمالی ایران شده است: «الطبوت زیاد در کرانه‌های دریای خزر و دامنه‌های شمالی البرز موجب سرسیزی و حاصل خیزی این مناطق شده و مناظر بسیار دلفریب و زیبایی در آن بوجود آورده‌اند، راههایی که به دریا متنه‌ی شود از وسط جنگل‌های سرسیز و خرمی که نظیر آن را در کمتر نقطه‌ای از جهان می‌توان یافت می‌گذرد...»^{۱۷} علاوه بر این‌ها از چگونگی کشف معادن زغال سنگ در ایران به وسیله کولی‌ها و آدم ریایی ترکمن‌ها نیز سخن می‌گوید و وجه تسمیه برخی از نواحی و شهرهای ایران را نیز بیان می‌کند. درباره شهر تهران نیز افزون بر شرح و ضعیت و موقعیت جغرافیایی آن از نظر آب و هوا، وضع جاده‌ها، با غایت شکل مختلف شهر، تعداد دروازه‌ها، سیستم آبرسانی، پالایش شهر و سبک ساختمان سازی، به توصیف کاخ‌های سلطنتی، کاروان سراهای، بازارها و... پرداخته و دانسته‌های مهمی را در مورد تاریخچه شهر تهران در عصر قاجار فراروی

اصولاً ایران تا قبل از صدارت امیرکبیر هیچ گونه سفارتخانه‌ای در کشورهای بیگانه نداشت، بلکه بنابراین شرایط زمان و صلاحیت پادشاه افرادی تحت عنوان «ایلچی» برای انجام ماموریت‌های موقت به کشورهای مورد نظر اعزام می‌شدند و پس از اتمام ماموریت‌های محوله ناگزیر به ایران بازمی‌گشتند

روابط بین ایالات متحده آمریکا و ایران با فعالیت میسیونرهای مذهبی در کشور ما آغاز گردید

بنانیم در یک هشتم اینچ مریع خاتم در حدود ۳۵۰ نا قطعه کوچک جوب و استخوان و فلز توانست بشمارم.^{۲۸} بنجامن با این که مردی نکته سنج و هنرشناس است اما در بحث از برخی رشته‌های هنری و مسائل مربوط به آن‌ها که اطلاعات زیادی ندارد جانب احتیاط را درست نداده است. به عنوان نمونه در بحث از موسیقی ایرانی به خواننده اثرش پاداور می‌شودکه: «از موسیقی ایران من با احتیاط و تردید زیاد کمتر صحبت می‌کنم زیرا کسی می‌تواند در این مورد به طور کامل بحث و اظهار عقیده کند که موسیقی دان باشد.»^{۲۹}

در قسمت بحث از هنرهای دراماتیک وی فصل جداگانه و مفصلی را به برگزاری مراسم تعزیه و شیوه‌خوانی در ایران اختصاص داده است و چون خود شاهد عینی برگزاری این مراسم در تکیه دولت بوده است کلیه اطلاعات وی مستند جاندار و قابل توجه است به گونه‌ای که می‌توان از آن‌ها به عنوان منبعی برای نوشتن و بررسی تاریخ تعزیه در ایران عصر قاجار بهره فراوانی برد. افزون بر این با عنایت به توصیفات دقیق وی از صحنه‌ها می‌توان متن نمایش (پیس) این گونه مراسم مذهبی را دوباره توییس کرد. نکته جالی که بنجامین در این مورد به آن اشاره می‌کند ریق بودن احساسات مردم ایران و برخورد کاملاً عاطفی و نه عقلایی آنان با قیام امام حسین(ع) است. زیرا بعد از خاتمه هنر تعزیه مردم آن چنان تحت تاثیر بازی افراد و فضای تمایش و احساسات خود قرار می‌گرفتند که به افرادی که نقش شخصیت‌های متفوری مانند «شمر» و «ابن زیاد» را ایفا می‌کردند حمله‌ور می‌شدند به گونه‌ای که جان آن‌ها به مخاطره می‌افتد.^{۳۰}

در پایان این فصل تیز بنجامین بار دیگر با آوردن این مطلب که «به طور کلی اگر بخواهیم بی طرفانه قضایت کنیم باید بگوییم که مراسم تعزیه ایرانی‌ها یکی از بهترین و موثرترین مراسم مذهبی است که در جهان انجام می‌شود و ایرانی‌ها اصولاً تقوی و استعداد زیادی در کارهای هنری تعزیه دارند»^{۳۱} بار دیگر روحیه علمی، صفات و انصاف خود را به خواننده نشان می‌دهد.

او ضایع مذهبی در ایران - بنجامین قبل از بحث در مورد اوضاع مذهبی ایران می‌نویسد: «پیش از آن که من به ماموریت ایران بیایم چند سال در مشرق زمین اقامت داشتم و در آن جا مطالعه کاری می‌کنند. برای این که متوجه دشواری کار هنرمندان و دقت فوق العاده آن‌ها شویم کافی است که

بنجامین اطلاعات زیادی از وضع تولیدات منابع اقتصادی و میزان جمعیت ایران در عصر ناصری ارایه می‌دهد. او منابع و تولیدات ایران را به تفکیک به معادن (زغال سنگ) فیروزه و انواع آن، نمک و...، محصولات کشاورزی گندم، جو، پنبه، نیشکر، برنج، تریاک، ابریشم، انواع میوه گل سرخ و...، صنایع دستی (قالی بافی و انواع آن، نمدمالی، گلیم بافی، قالابلویی، سوزن دوزی، پارچه‌بافی، چرم سازی و...) و صید مرغابید و ماهی تقسیم‌بندی می‌کند و در مورد هر کتاب و مراکز تولید آن‌ها، انواع و میزان صادراتشان به خارج از کشور شرح دقیق و مبسطه با تکیه به آمار و ارقام فراروی خواننده قرار می‌دهد. کثرت و تنوع منابع و تولیدات اقتصادی و درآمدنای ناشی از آن هر خواننده متفکری را متأثر می‌سازد که چگونه کشور ایران با این همه تنوع در تولید و منابع درآمدزای اقتصادی، آن هم در عصری که هنوز از ماده‌ای به نام نفت و اکتشاف آن با یکدیگر به رقابت پنهانی و آشکار و حتی کشمکش پرداخته‌اند.

کتاب ملهٔ روز و اقتصاد
با خواندن این قسمت از سفرنامه بنجامین به این موضوع می‌توان بی بود که این وضیحت ایده‌آل اقتصادی به زیادی از جمله بی‌کفایتی پادشاهان قاجار، عدم نظارت و حمایت جدی و مداوم دولت از بخش‌های کشاورزی، صنعت ایرانی با موشکافی و دقت نظر خاصی از ریزه‌کاری‌های هنر ایران و تاریخچه مختص و استادان معروف هر هنر به تفصیل بحث نموده است. وی انصاف و صداقت خود را در این زمینه در همان ابتدا با ذکر این مطلب که «ایدیه صادقانه اعتراف کنم که نیوگ و استادی که من در همین رشت در کارهای هنری و تزئینی دیدم در سراسر ایالات متحده مشاهده نکردم»^{۳۲} نشان می‌دهد. افتادن روابط های ابریشم، فقدان شبکه مناسب راه‌های ارتباطی روابط‌های دول استعمارگر و سیاست‌های بازدارنده آن‌ها برای بد دست آوردن امتیازات و منافع بیشتر در ایران، تجاری شدن کشاورزی و وابسته شدن اقتصاد ایران به اقتصاد جهانی، رو به انحطاط گذاشت و کشور ایران که به زعم نوشه‌های بنجامین و سایر سیاحان و تجار خارجی که قبل از وی به ایران آمده بودند خود تولیدکننده و صادرکننده انواع منسوجات ابریشمی بود تبدیل به واردکننده کالاهای ارزان قیمت کارخانجات غربی شد. این گفته بنجامین که «به دست آوردن ارقام صحیح و درست از تجارت خارجی ایران مشکل است ولی به طوری که مقامات دولتی اطلاع دارند واردات ایران از کشورهای اروپایی بالغ بر ۱۸ میلیون دلار است و این واردات هرساله رو به افزایش است»^{۳۳} و نگاهی به اقلام وارداتی ایران از آمریکا مانند: منسوجات نخی،

James Morier شاهزادگان از نیازهای رسانی

کتاب ایران و ایرانیان در حدود صد و چهارده سال پیش در سال ۱۸۸۶م. ابتدا در لندن و سپس در واشنگتن مشتمل بر هفده فصل به همراه تصاویری از مناظر و شخصیت‌های ایران به چاپ رسید

به احتمال قوی قدیمی ترین مطلبی که می‌توان در متون ایرانی در مورد آمریکا یافت در کتاب تحفه العالم است

استاد موجود و قضاؤت سیاستمداران آمریکا طرح ریزی شده است - را پذیرفت و بار تمامی تصصیرات را بردوش بنجامین افکند. زیرا اگرچه از نظر دولتمردان آمریکا وی در بسیاری از موارد از جمله برقراری رابطه سیاسی معقول با رقبای ایالات متحده در ایران پیش از آن به منافع ملی کشورش بیندیشد از روی حساست و اغراض شخصی عمل کرد تا حزم و احتیاط سیاسی^{۲۴}، اما می‌توان ادعا نمود که وی در انجام وظایف خویش در ایران که عبارت بودند از:

(۱) حمایت از منافع اتباع دولت آمریکا بویژه میسیونرهای مذهبی^{۲۵}؛

(۲) شناسایی اوضاع اقتصادی ایران برای صدور محصولات تجاری آمریکا^{۲۶}؛

(۳) اریه را کارهایی در این باره به تجار کشورش^{۲۷}؛

تا انتازه زیادی موفق بوده است^{۲۸} و اگر این موقوفیت گاه با ناکامی توأم بوده است دلایل آن را باید در سیاست‌های زیرکانه میرزا سید خان، وزیر امور خارجه ایران^{۲۹}، و نیز تصمیم‌گیری‌های زمامداران وقت آمریکا در سیاست‌های کلان روابط خارجی و عدم علاقه آن‌ها به اوضاع ایران جست و جو کرد.

پانوشت‌ها و توضیحات

۱) James Morier

۲) پیانا علی اکبر، تاریخ سیاسی و دیپلماتی ایران، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۴۸، جلد دوم، ص ۱۳۵.

۳) پیشین، ص ۱۲۵.

۴) همان، ص ۱۳۵-۱۳۶.

۵) همان، ص ۱۲۶.

۶) همان، ص ۱۳۶.

۷) ایلچی، میرزا ابوالحسن خان، حیرت نامه به کوشش حسن مرسلوند تهران، رسا، ۱۳۶۴، ص ۴۶.

۸) پیانا علی اکبر، پیشین، ص ۱۳۸-۱۳۹.

۹) همان، ص ۱۳۹.

۱۰) L.L. Merrick

۱۱) Eli Smith

۱۲) Timothy Dewight

۱۳) میراحمدی همراه پژوهشی در تاریخ معاصر ایران، مشهد آستان قبس رضوی، ص ۷۵.

۱۴) پیانا علی اکبر، پیشین، ص ۱۴۰.

۱۵) Justin Perkins

۱۶) Asabel Grant

ایران کشوری است که به طور سنتی حکومت الله و خدا را در آن وجود دارد و مطالعه قوانین آن از این لحاظ می‌تواند جالب توجه باشد.^{۳۰} وی قوانین ایران را به دسته «شرعی» و «عرفی» تقسیم کرده و به توضیح و بررسی هریک می‌پردازد که گرچه تا انتازه‌ای زیادی به صورت محمل بیان شده است اما نشان دهنده آگاهی و مهارت وی در این زمینه است. افزون بر این در میان توضیحاتش به قدرت و نفوذ روحانیون و ارتباط آن‌ها با حکومتگران قاجار اشاره می‌نماید چنان که در مورد «حاج ملاعلی کنی» مجتهده عصر ناصری، می‌نویسد: «لیک اشاره از طرف او کافی است که شاه را از تخت سلطنت به زیر آورد...»^{۳۱}

در این مبحث نیز بنجامین با تفسیر و تحلیل مجموعه قوانین فقهی و عرفی راچ در ایران به ویژه قوانین مربوط به خرید و فروش، اسب دوانی، روابط میان زن و مرد، انواع ازدواج و شرایط آنها و نام بردن از پرخی کتب فقهی شیعه مانند شرایع الاسلام فی مسائل الحلال والحرام اطلاعات خود را به خواننده عرضه می‌دارد. از اطلاعات جسته و گریخته دیگری که از لایلای سفرنامه بنجامین بدست می‌آید می‌توان به موقعیت سیاسی ایران و دلایل اهمیت آن برای استعمارگران روس و انگلیس، عوامل ضعف ارش ایران، شرایط خدمت در ایران، اسامی برخی از مشاغل درباری و غیر درباری مانند: میهمانان، مهتر، میرآخور، جلوبار، ناظر، نوکر، ملازم و رسمی مانند مداخل و بست و بست نشینی و... اشاره نمود.

در بررسی عملکرد بنجامین در ایران یکی از پژوهشگران معاصر ضمن منفی شمردن آن می‌نویسد: «... وی تا انتازه‌ای پس از ورود به ایران دچار توهمند شد چرا که ایران را با آن چه شنیده بود متفاوت دید. جذایت‌های خاص یک سرزمین شرقی وی را آن چنان به خود معطوف کرد که عملی از گسترش و تعمیق روابط سیاسی بازماند. سفارت او تها به مجموعه‌ای از دینارهای تشریفاتی خلاصه شد. دینارهایی که انگلستان آن را درین حضوریات افراد شرح می‌دهد در ملاقات‌های رسمی نیز تها به تعارفات بسته می‌نمود. اگر حاده‌ای را که به ایجاد بحران در روابط دوجانبه منجرش، از وقایع سفارت وی آن تأثیری را نداشت که دولتمردان قاجار به حضور وی آن را حذف می‌کنند، به جرات می‌توان گفت که دنبالش بودند»^{۳۲}.

با این وجود نمی‌توان باطمینان کامل این نظر - که تا اندازه‌ای زیادی بر اساس مطالب سفرنامه خود بنجامین،

ناصرالدین شاه را از امریکا

- ۱۸۱ و مقایسه نمایید با: آوری، پیتر، تاریخ معاصر ایران، ترجمه محمد رفیعی مهرآبادی، تهران، ۱۳۶۹، جلد اول، صص ۱۴۲-۱۴۳.
- ۱۸۲) ر.ک. به: بنجامین ساموئل، پیشین، ص ۱۱۳.
- ۱۸۳) همان، ص ۳۲۶.
- ۱۸۴) همان، ص ۳۲۷.
- ۱۸۵) همان، ص ۳۲۶.
- ۱۸۶) همان، ص ۳۲۹.
- ۱۸۷) همان، ص ۳۲۲.
- ۱۸۸) همان، ص ۲۴۷.
- ۱۸۹) همان، ص ۲۶۰.
- ۱۹۰) همان، ص ۲۰۴.
- ۱۹۱) همان، ص ۲۰۵.
- ۱۹۲) همان، ص ۲۶۳.
- ۱۹۳) همان، ص ۲۶۹.
- ۱۹۴) همان، ص ۲۷۳.
- ۱۹۵) همان، ص ۲۷۷.
- ۱۹۶) همان، ص ۲۷۳.
- ۱۹۷) همان، ص ۲۳۱.
- ۱۹۸) همان، ص ۲۳۲.
- ۱۹۹) همان، ص ۲۳۳.
- ۲۰۰) همان، ص ۱۱۲.
- ۲۰۱) برازی آگاهی بیشتر و آشنا شدن با نقطه نظرات دولتمردان امریکا درباره سفارت بنجامین در ایران، ر.ک. به: یلسنون، ابراهام پیشین، ص ۵۶۷.
- ۲۰۲) ... میسیونرها مذهبی خیلی بیش از بازارگانان و افراد عادی احتیاج به حمایت و پشتیبانی دیپلماتیک دارند و این یکی از دشوارترین وظایف سفارت امریکا در تهران بشمار مرفت، و بسیاری از وقت مارامی گرفت، «بنجامین، ساموئل، پیشین، ص ۲۷۱.
- ۲۰۳) ... بهترین راه برای افتتاح مناسبات تجاری با ایران است که بطور مستقیم و بدون واسطه با آنها وارد عالمه شویم و برای اینکار در درجه اول شناسایی طرفین لازم است که هریک بدانند دیگری چه امکاناتی دارد و این وظیفه‌ای بود که من در طول مأموریت خود در ایران بطور جدی انجام می‌دادم...» همان، ص ۳۲۶.
- ۲۰۴) ... قسمت مهمی از وقت من صرف جواب دادن به تجار بازارگانان امریکایی بود که درباره امکانات اقتصادی ایران توضیحاتی خواسته و سوالاتی می‌کردند... یکی از عوامل مهم و لازم برای ایجاد روابط اقتصادی با ایران تأمین یک سفارتخانه دائمی در این کشور است، «همان، ص ۳۲۶-۳۲۷.
- ۲۰۵) وزارت خارجه آمریکا که خاطر تلاش هایش در مورد میسیونرهای امریکایی که دائم‌آذار قرار بد حکام ایرانی شکایت داشتند شکر و قدردانی کرد، «یلسنون، ابراهام، پیشین، ص ۶۸.
- ۲۰۶) ر.ک. به: بنجامین ساموئل، پیشین، ص ۱۸۲-۱۸۳.

کنگره ایالات متحده در سال ۱۸۸۲، م ۱۲۹۷ هـ. ق. با تأسیس سفارتخانه در ایران موافقت کرد... سرانجام پرزیدنت چستر آرتور، رئیس جمهور وقت امریکا، هیاتی را برای سفارت به ایران اعزام نمود که در راس آن فردی به نام ساموئل گریر بنجامین قرار داشت

بنجامین در تابستان ۱۸۸۳م. از راه لندن و اروپای غربی و مرکزی و روسیه وارد بندانزلی شد... و نزدیک به دو سال [در دوره سلطنت ناصرالدین شاه] به عنوان سفير امریکا در ایران مشغول به خدمت بود و مسافرت‌هایی نیز به برخی از شهرهای ایران نمود

۱۷) Presbyterien

(۱۸) قل قل توجهترین فعالیتهای که زیر نظر «برکینز» صورت گرفت عبارت بودند از:

الف) اصلاح خط اسواریان ایرانی
ب) وارد نمون یک نیستکاچ چاپ سیک به همراه متخصص آن به نام Breath در سال ۱۸۴۰م. ۱۲۵۶هـ. ق.

ج) انتشار روزنامه‌ای تحت عنوان Reys of Light یا «پرتوهای نور» برای آگاهی پیشتر در این زمینه ر.ک. به: مجانی، سیدعلی، بررسی مناسبات ایران و امریکا (۱۸۵۱-۱۹۲۵ میلادی)، تهران، موسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۷۵.

۱۹) بینا، علی اکبر، پیشین، ص ۱۴۰.

۲۰) George Marsh

۲۱) Zacharie Taylor

(۲۲) این عهد نامه که در واقع اولین قرارداد تاریخ روابط ایران و امریکا است با نام «عهدنامه دوستی و کشتنی» در ۱۴ ذی حجه ۱۲۶۵هـ. ق. ۱۷ آکتبر ۱۸۵۱م. در استانبول به امضای نمایندگان دولتین ایران و امریکا رسید. برای آگاهی از مفاد این عهدنامه ر.ک. به: محمدعلی، پژوهشی در تاریخ دیپلماسی ایران، تهران، میرزا، ص ۲۵۰.

۲۲) Carroll Spence

(۲۳) رضازاده ملکه، رحیم، تاریخ روابط ایران و ممالک متحده امریکا، تهران، طهوری، ۱۳۵۰، ص ۹۱.

(۲۴) برای آگاهی از این ماجرا، ر.ک. به: نمایرجی دولت انگلیس و میرزا هاشم خان، به: کوشش محمود غوروی، تهران، نشر تاریخ ایران، ۱۳۶۲.

(۲۵) محمدعلی، پژوهشی، پیشین، ص ۲۵۱-۲۵۰.

۲۳) James Buchanan

(۲۶) هوشنگ مهدوی، عبدالرضا، تاریخ روابط خارجی ایران (از ابتدای دوران صفویه تا پایان جنگ دوم جهانی)، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۹، ص ۳۳۳.

(۲۷) اما حقیقت ماجرا این بود که روابط امریکا و انگلستان در این زمان زیاد حسن نبود و انگلیسی‌ها حاضر نبودند از منافع اتباع امریکایی در ایران حمایت کرده و با دست خود پای آنها را در ایران بازنشوده و برای خود رقیبی پترشند. خود «بنجامین» نخستین سفير ایالات متحده در ایران نیز به این مطلب اشاره نموده است، ر.ک. به: بنجامین، ساموئل، سفرنامه بنجامین، ترجمه محمدحسن کربلچه، تهران، جاویدان، ۱۳۶۹، ص ۳۷۷.

۲۰) Dr. Henry Jessup

(۲۸) مجانی، سیدعلی، پیشین، ص ۱۰.

۲۱) Chester Arthur

(۲۲) Samuel Greere Wheeler Benjamin

(۲۳) بنجامین، ساموئل، پیشین، ص ۸۲.

(۲۴) برای نمونه ر.ک. به: همان، ص ۷۳ و ۷۴ و ۸۳ و ۸۴.

(۲۵) همان، ص ۴۳.

(۲۶) برای آگاهی پیشتر از چگونگی این ماجرا، ر.ک. به: همان، ص ۱۳۲.

(۲۷) برای آگاهی پیشتر از چگونگی این ماجرا، ر.ک. به: همان، ص ۱۸۲-۱۸۳.